Isarc

INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER

CERTIFICATE

OF PARTICIPANT

This is to certify that;

Assoc. Prof. Dr. Emine Filiz YİĞİT

In online and technical solo exhibition, recognition and appreciation of research contributions to

4. INTERNATIONAL TRAKYA SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS 20-21 JULY 2024 EDİRNE/TURKEY

with the paper entitled

" Instrument Education For Individuals With Attention Deficit Hyperactivity Disorder "

Uzm. Yasemin AĞAOĞLU
Head Of Congress Group

Sefa Salih BİLDİRİCİ
HEAD OF İSARC

www.isarconference.org

4.ULUSLARARASI TRAKYA BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ 20-21 TEMMUZ 2024 EDİRNE

Kongre Kitabı

EDİTÖRLER:
PROF. DR. ALİ ATEŞ
ASSOC. PROF. DR. İSMAİL ULAN
ASSİST. PROF. DR. KAAN KOÇALİ

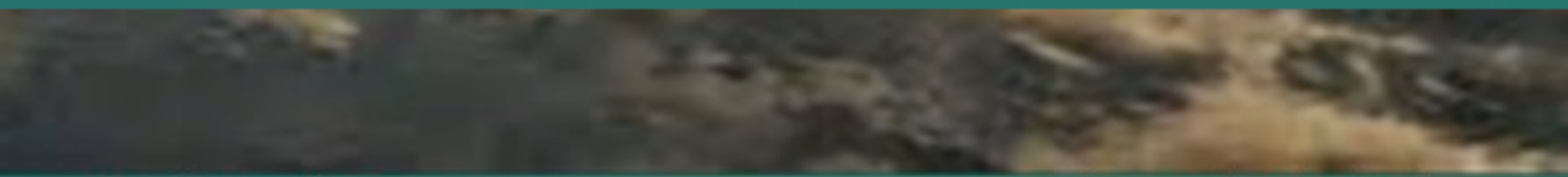

www.isarconference.org

İKSAD Publishing House

INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER isarc

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

4. INTERNATIONAL TRAKYA SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

DATE AND PLACE

20-21 JULY 2024, EDİRNE ONLINE PRESENTATIONS

ORGANIZATION

ISARC INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER

GENERAL COORDINATOR

Uzm. Yasemin AĞAOĞLU

EDITOR

Prof Dr. Ali ATEŞ
Assoc Prof. Dr. İsmail UKAV
Assist. Prof. Dr. Kaan KOÇALİ

PRESIDENT OF CONGRESS

Prof. Dr. Mahire HÜSEYNOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. İbrahim BAYRAMOV
Doç. Dr. Abdulkerim DİLER
Doç. Dr. Ahmet AKKÖSE
Doç. Dr. Elif Feyza TOPDAŞ
Doç. Dr. Gönül SAMEDOVA
Doç. Dr. Neslihan ŞAHİN
Doç. Dr. Nursen IŞIK
Doç. Dr. Özlem ÜLGER DANACI
Doç. Dr. Reyhan DADAŞOVA
Doç. Dr. Sahure YARİŞ
Doç. Dr.Tamer TURGUT
Doç. Dr. Volkan ŞENAY
Doç. Dr. Zamıg TEHMEZOV
Dr. Aykan ÇOŞKUN
Dr. Elvan CAFEROV
Dr. Nazlı KARAMAN
Dr. Nevim TÜZÜN

ISBN: ' 978-625-367-805-0 '

SCIENCE AND ADVISORY COMMITTEE

Prof. Dr. Ali AKİL
Saiyed Parul University
Prof. Dr. Hazim Abd Mohammed ALJEWAREE
Alkıtab University
Prof. Dr. Aylin YALÇIN SARIBEY
Usküdar University
Prof. Dr. Hulusi DOĞAN
Muğla Sıtkı Koçman University
Prof. Dr. Gülçin YAHYA KAÇAR
Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof. Dr. Hülya ÇİÇEK
Gaziantep University
Prof. Dr. İbrahim BAYRAMOV
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Fedai ÇAVUŞ
Osmaniye Korkut Ata University
Prof. Dr. Mustafa METE
Gaziantep University
Prof. Dr. Mukadder MOLLAOĞLU
Cumhuriyet University
Prof. Dr. Orhan ZEYBEK
Balıkesir University
Prof. Dr. Süleyman UYAR
Alanya Alaaddin Keykubat University
Prof. Dr. Seyfi ÖZGÜZEL
Çukurova University
Prof. Dr. Sevi ÖZ
Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof. Dr. Songül ÇAKMAKÇI
Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Abdulkerim DİLER
Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Ahmet AKKÖSE
Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Akın KIRBAŞ
Yozgat Bozok University
Assoc. Prof. Dr. Ayşegül TÜRK
Ankara Hacı Bayram Veli University
Assoc. Prof. Dr. Ayşen ALTUN ADA
Kütahya Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Azimbaeva GULBAYRA
Kazakh National Women's Pedagogical University
Assoc. Prof. Dr. Bahadır KILCAN
Gazi University
Assoc. Prof. Dr. Betül GÜZELDİR
Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Elif Feyza TOPDAŞ
Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Fariz AHMADOV
Azerbaycan Devlet İktisat University
Assoc. Prof. Dr. Faruk KALAY
Yüzüncü Yıl University

Assoc. Prof. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU
Akdeniz University
Assoc. Prof. Dr. Neslihan ŞAHİN
Sivas Cumhuriyet University
Assoc. Prof. Dr. Nursen IŞIK
Dicle University
Assoc. Prof. Dr. Oqtay QULİYEV
Azerbaycan Devlet İktisat University
Assoc. Prof. Dr. Ömer Faruk RENÇBER
Gaziantep University
Assoc. Prof. Dr. Tamer TURGUT
Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Reyhan DADAŞOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji University
Assoc. Prof. Dr. Salman Bashir MEMON
Shah Abdul Latif University
Assoc. Prof. Dr. Volkan ŞENAY
Bayburt University
Assoc. Prof. Dr. Zamig TEHMEZOV
Azerbaycan Devlet Pedagoji University
Dr. Ali ARSHAD
University Utara
Dr. Ajay B. GADİCHA
Sant Gadge Baba Amravati University
Dr. Aqil MEMMEDOV
Azerbaycan Devlet İktisat University
Dr. Elşen MEMMEDLİ
Azerbaycan Devlet İktisat University
Dr. Gülnar MİRZEYEVA
Azerbaycan Devlet İktisat University
Dr. Hamdi DAĞISTANLI
MEV
Dr. Joanna HERNİK
West Pomeranian University of Technology
Dr. Nurhoca AKBULAYEV
Azerbaycan Devlet İktisat University
Dr. Suat ÖZER
MEB
Dr. Sultan SARI
Türkiye Vakıflar Bankası TAO
Dr. Ş. Selçuk SEÇİLMİŞ
Gaziantep University
Dr. Yasin SÖĞÜT
Kırşehir Ahi Evran University
Dr. Yüksel DEMİREL
Başkent University

ISARC

4.INTERNATIONAL TRAKYA SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

20-21 JULY 2024

EDİRNE

CONGRESS PROGRAM

JOIN ZOOM MEETING:

MEETING ID: 816 5826 3506

PASSCODE: 953568

JOIN ZOOM MEETING

https://us02web.zoom.us/j/81658263506?pwd=vSHTmBcX7bjq7duSmOmvNhpXMpb8iB.1

PARTICIPATING COUNTRIES

ALBANIA/ALGERIA/AZERBAIJAN/BANGLADESH/BOSNA AND HERZEGOVINA/BULGARIA/CANADA/FAS/INDIA/INDONESIA/IRAN/ LEBANON/MALAYSIA/NIGERIA/PAKISTAN/ROMANIA/SERBIA/THAILAND/TUNISIA/UKRAINE/UZBEKISTAN

TOTAL NUMBER OF INTERNATIONAL PAPER: 106
PAPER FROM TURKEY: 98

21.07.2024

SUNDAY / 11:30-13:30

SESSION-3 HALL-7

MODERATOR: Assoc. Prof. Dr. Mutlu ERBAY

Albania/Algeria/Azerbaijan/Bangladesh/Bosna and Herzegovina/Bulgaria/Canada/Fas/India/Indonesia/Iran/ Lebanon/Malaysia/Nigeria/Pakistan/Romania/Serbia/Thailand/Tunisia/Ukraine/Uzbekistan

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dr. Serkan ÇİFTCİ	Yusuf Gökçenay Bilim Ve Sanat Merkezi, Van	Evaluation Of Gifted Students' Opinions On Instructional Technologies
Assoc. Prof. Dr. Mutlu ERBAY	Boğaziçi University	Geleneksel Yolla ve Yapay Zeka ile Hazırlanmış Makale Örneklerinin Karşılaştırılması
Güven KARAMAN	Ordu University	Efforts To Transition To Process Management In State Universities: The Case Of Ordu University
Ahmet Ata AKDAĞ Prof. Dr. Nurdan KALAYCI	Ministry of National Education, Gazi University	Evaluation Of The English Curriculum For Secondary Education Developed By Chatgpt
Melike ZEYTİNLİ ÜNAL Suat ÜNAL	Trabzon University	Teaching The Unit Of Digestive System Through Modeling Activities
Suat ÜNAL	Trabzon University	The Effects Of Teaching Through A Science History-Based Story Supported By Cartoons: The Joule-Thomson Effect
Zeynep Su BEKRET Assoc. Prof. Dr. A. Aylin CAN	Marmara University	Investigation Of The Relationship Between Technological Pedagogical Content Knowledge And Educational Technology Use Anxiety Of Music Teacher Candidates In Terms Of Demographic Features
Lect. Pervin TÜZER	Batman University	The Significance Of Using Literature In EFL Classes
Çiğse ŞENSOY Assoc. Prof. Dr. Emine Filiz YİĞİT	Dokuz Eylül University	Instrument Education For Individuals With Attention Deficit Hyperactivity Disorder

AUTHORS	TITLE	NO
Güven KARAMAN	Efforts To Transition To Process Management In State Universities: The Case Of Ordu University	594-596
Ahmet Ata AKDAĞ Nurdan KALAYCI	Evaluation Of The English Curriculum For Secondary Education Developed By Chatgpt	597-599
Melike ZEYTİNLİ ÜNAL Suat ÜNAL	Teaching The Unit Of Digestive System Through Modeling Activities	600-616
Suat ÜNAL	The Effects Of Teaching Through A Science History-Based Story Supported By Cartoons: The Joule-Thomson Effect	617-632
Zeynep Su BEKRET A. Aylin CAN	Investigation Of The Relationship Between Technological Pedagogical Content Knowledge And Educational Technology Use Anxiety Of Music Teacher Candidates In Terms Of Demographic Features	633-649
Pervin TÜZER	The Significance Of Using Literature In EFL Classes	650-651
Çiğse ŞENSOY Emine Filiz YİĞİT	Instrument Education For Individuals With Attention Deficit Hyperactivity Disorder	652-666
Melih DUMAN	Evaluation And Proposal By Mustafa Shevki Lusignan, Representative Of The Lusignan Family, On The Solution Of Cyprus (1964)	667-668
Çağla Nur GÖK Ali Fuat ERSOY	A Qualitative Research On Telephone And Internet Addictions Of Young People	669-681
Ali Fuat ERSOY Çağla Nur GÖK	Applicability Of Counseling Measures By Psychological Counselors Under The Child Protection Law No. 5395	682-699
İsmail UKAV	Evaluation Of The Licensed Warehousing System In Türkiye	700-712
İsmail UKAV Halil İbrahim OĞUZ	Evaluation Of Commodity Exchange In Terms Of Adıyaman Province	713-728
Ali APALI Süleyman DİLER	Study On Environmental Costs Of Artificial Marble Produced Using Natural Stone Remains To Enterprises	729-739
Ali APALI Songül HAZER	Accounting Areas Related To Environmental Issues	740-750
Pelin ÖZGÜNAY BORAN	An Investigation Of The Recruitment Process In Terms Of Learning Agility	751-752
Ruhan İRİ	An Analysıs Of The Marketıng Implıcatıons Of Logo Arrangement, Renewal Or Change Decısıons Of Busınesses: The Case Of Sports Clubs	753-765
Ruhan İRİ	Bibliometric Analysis Of Student Satisfaction Concept Based On Web Of Science Data (1980-2023)	766-786
Melike KURTARAN ÇELİK	The Importance Of Tourism Industry In Regional Development	787-796

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞUNA SAHİP ÖĞRENCİLER İLE ÇALGI EĞİTİMİ SÜRECİNDE YAŞANAN ZORLUKLARA YÖNELİK BİR DURUM ÇALIŞMASI

Çiğse ŞENSOY
Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
ORCID ID: 0009-0000-7353-6672
Doç. Dr. Emine Filiz YİĞİT
Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
ORCID ID: 0000-0002-6955-5034

ÖZET

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) çevresel, genetik ve nörolojik olduğu düşünülen etkenlerin bir araya gelmesiyle oluşan, yaygın olarak çocukluk çağında görülen ve yaşam boyu sürebilen nöropsikiyatrik gelişim bozukluklarından biridir. Bu nöropsikiyatrik bozukluk bireyin duyusal, sosyal ve bilişsel alanlarda zorluk yaşamasına sebep olur. DEHB dikkatsiz sunum, hiperaktif sunum ve kombine sunum olmak üzere üç alt tipte incelenir. DEHB'nin erken tanısı için, çocuğun davranışlarını gözlemleyen ebeveyn ve öğretmenlerin geri bildirimleri önemlidir. Müziğin insan yaşamındaki işlevleri düşünüldüğünde, özel gereksinimli bireyler için müziğin önemi ve gerekliliği daha da önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda özel gereksinimli bireyler uzman kişiler tarafından genellikle çeşitli müzik eğitim kurumlarına veya özel müzik kurslarına yönlendirilirler. Bununla birlikte mesleki müzik eğitimi alanında ilerlemeyi tercih eden DEHB'li bireylerin özellikle çalgı eğitimi derslerinde diğer derslere göre daha fazla zorlandıkları gözlemlenmektedir. Bireysel çalgı eğitimi alan DEHB'li öğrenciler çalgı öğrenmenin doğasında bulunan öz-düzenleme, öz-disiplin ve tekrar gerektiren sürekli çalışma sürecinden dolayı sıklıkla zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu aşamada öğrenci ve öğretmen arasında kurulacak sağlıklı ilişki önemli bir rol üstlenir. Bu çalışmada altı yaşında DEHB tanısı almış olan bir konservatuvar lisans öğrencisi ile çalgı eğitimi sürecine yönelik görüşme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yapılan görüşmede verilen cevaplar betimsel analiz yöntemi ile incelenmiş olup konu ile ilgili araştırmayı desteklemesi hedeflenmiştir. Yapılan görüşme sonucunda DEHB'li bireylerin çalgı eğitimi sürecinde yaşadığı zorluklar, gereksinimler, farkındalıklar ve öğrenme-öğretme stratejileri ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına göre kısa süreli dikkat dağınıklığı ve hiperaktivitenin öğrenciyi bireysel çalışma sürecinde, ders içinde ve performans anında olumsuz etkilediği, açık iletişimli ve tekrar gerektiren bir yönlendirmeye ihtiyaç duyduğu, çevresel uyaranlardan olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu zorlukların DEHB'e eşlik eden ikincil sorunlardan olan anksiyete belirtilerini de tetiklediği belirlenmiştir. Çalgı eğitimi

sürecinde DEHB ile ilgili bireysel farkındalığın öneminin yanı sıra öğretmen, aile ve akran farkındalığının önemi ve ayrıca bireysel çalgı çalışma sürecinin sağlıklı yürümesi için bireysel öğrenme ve öğretme stratejileri geliştirmenin önemi ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Özel Gereksinimli Bireyler, Çalgı Eğitimi.

A CASE STUDY ON THE CHALLENGES FACED IN THE INSTRUMENT EDUCATION PROCESS OF STUDENTS WITH ATTENTION DEFICIT HYPERACTIVITY DISORDER

ABSTRACT

Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) is a neurodevelopmental disorder commonly seen in childhood and can persist throughout life. It is believed that ADHD is resulting from a combination of environmental, genetic, and neurological factors. This neuropsychiatric disorder causes individuals to experience difficulties in sensory, social, and cognitive domains. ADHD is classified into three subtypes: inattentive presentation, hyperactive-impulsive presentation, and combined presentation. Early diagnosis of ADHD relies on feedback from parents and teachers who observe the child's behavior. Considering the functions of music in human life, the importance and necessity of music for individuals with special needs become even more significant. In this context, individuals with special needs are often directed to various music education institutions or private music courses by experts. However, it has been observed that individuals with ADHD who choose to pursue professional music education particularly struggle more in instrumental lessons compared to other courses. Students with ADHD receiving individual instrumental instruction frequently encounter difficulties due to the inherent nature of learning an instrument, which involves self-regulation, self-discipline, and a continuous process of practice. At this stage, establishing a healthy relationship between the student and teacher plays an important role. In this study, an interview was conducted with a conservatory student who was diagnosed with ADHD at the age of six, focusing on instrumental education process. The interview was conducted by using a semi-structured interview technique, and the responses were analyzed by using descriptive analysis, aiming to support research on the subject. As a result of the conducted study, findings have been reached regarding the difficulties, needs, awareness, and learning-teaching strategies in the process of musical instrument education for individuals with ADHD. According to the research findings, it has been concluded that short-term attention deficits and hyperactivity negatively affect the student during individual practice, in-class lessons, and performance moments, and that there is a need

for open communication and repetitive guidance. Additionally, it was found that environmental stimuli negatively impact the student. It has been determined that these difficulties also trigger anxiety symptoms, which are secondary issues accompanying ADHD. The study highlights the importance of individual awareness of ADHD during the musical instrument education process, as well as the importance of awareness among teachers, family, and peers. Furthermore, the necessity of developing individual learning and teaching strategies to ensure a healthy individual practice process for musical instruments has been emphasized.

Keywords: Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), Individuals with Special Needs, Instrumental Training.

1. GİRİŞ

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu çevresel, genetik ve nörolojik olduğu düşünülen etkenlerin bir araya gelmesiyle oluşan, yaygın olarak çocukluk çağında görülen ve yaşam boyu sürebilen nöropsikiyatrik gelişim bozukluklarından biridir.

Özel gereksinimli bireyler doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasında gelişim sürecinde oluşan çeşitli nedenlere bağlı olarak; bilişsel, dil, hareket, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerinde ölçme araçlarıyla ölçülebilen düzeyde yetersizlik, yavaşlama, gerileme veya ileride olma sonucunda akranlarına göre farklı özellikler gösteren, normal eğitim programlarından yararlanamayan, kısmen yararlanan veya yararlandığı halde eğitimini destek programlarıyla sürdürebilen bireylerdir (Baykoç, 2015; aktaran Varış ve Hekim, 2017). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2012), DEHB özel eğitim gerektiren bir rahatsızlık olarak gösterilmektedir.

DEHB'i bir orkestra gibi düşünebiliriz; Nasıl ki orkestrada farklı enstrümanlar aynı anda çalarak farklı melodiler oluşturuyorsa, DEHB'li bir bireyin beyninde de farklı düşünceler ve duygular aynı anda işlenir. Bu durum bazen güzel bir armoniye dönüşse de, çoğu zaman kafa karışıklığı ve konsantrasyon problemlerine yol açabilir. Orkestrayı organize edecek ve enstrümanları birlikte başlatacak, üflemelilerin başlamasını veya yaylıların durmasını işaret edecek, müziğin genel yorumunu çalgıcılara iletecek bir şef yoksa orkestra iyi müzik üretemeyecektir. DEHB'in belirtileri bireysel müzisyenlerde değil, orkestra şefindeki bozukluklarla karşılaştırılabilir (Solden ve Frank, 2019, s.32).

Putkinen (2013), nörobilim alanındaki gelişmelerin eğitimin özel gereksinimli bireylerdeki etkisinin incelenebilir hale gelmesine yol açtığını belirtmiş, bu kapsamda insan doğasıyla uyumlu bir sanat dalı olan ve bilişsel fonksiyonların çoklu kullanımını gerektiren müziğin

DEHB ile ilişkisini sorgulamıştır. Yapılan çalışmalarda müzik eğitimi alan çocuklarda dikkatle ilişkili fonksiyonların arttığı görülmektedir (aktaran Yeşil ve Durmuş, 2016).

Müziğin insan yaşamındaki işlevleri düşünüldüğünde, özel gereksinimli bireyler için müziğin gerekliliği daha da önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda özel gereksinimli bireyler uzman kişiler tarafından genellikle çeşitli müzik eğitim kurumlarına veya özel müzik kurslara yönlendirilirler. Bununla birlikte mesleki müzik eğitimi alanında ilerlemeyi tercih eden DEHB'li bireylerin özellikle çalgı eğitimi derslerinde diğer derslere göre daha fazla zorlandıkları gözlemlenmektedir. Bireysel çalgı eğitimi alan DEHB'li öğrenciler çalgı öğrenmenin doğasında bulunan öz-düzenleme, öz-disiplin ve tekrar gerektiren sürekli çalışma sürecinden dolayı sıklıkla zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu aşamada öğrenci ve öğretmen arasında kurulacak sağlıklı ilişki önemli bir rol üstlenir.

Çalgı eğitimi sürecinde öğrenci ve öğretmen arasında hem kişisel hem müzikal bir iletişim söz konusudur. Bu iletişimi yönetmede başarılı ve kontrollü olunabildiğinde eğitimin olumlu gelişen bir süreç olduğu gözlemlenmektedir. Bazı durumlarda öğretmen, öğrencinin DEHB tanılı olduğunu bilmesine rağmen uygun öğrenme koşullarını sağlayamayabilir, bu durumla ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip olamayabilir. DEHB hakkında farkındalık sahibi olmayan öğretmen ve bu süreci tek başına kontrol edemeyen DEHB'li bir öğrencinin iletişim kuramaması sonucunda çalgı çalışma verimliliğinin düşmesi kaçınılmaz olacaktır.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı DEHB tanılı öğrencilerin çalgı çalışma verimliliğini araştırarak verimliliği arttırmaya yönelik farkındalık yaratmak ve öneriler getirmektir.

1.1. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun Belirtileri ve Tedavi Yöntemleri

DEHB dikkatsiz sunum, hiperaktif sunum ve kombine sunum olmak üzere üç alt tipte incelenir. Dikkatsiz sunuma sahip bireyler, harekete geçmekte zorlanma, unutkanlık, dalgınlık gibi belirtiler gösterirken; hiperaktif sunuma sahip olanlar ise hareketsiz duramama, sabırsızlık gibi semptomlar sergiler. Kombine sunum ise her iki tipin belirtilerini bir arada gösterir. DEHB'nin erken tanısı için, çocuğun davranışlarını gözlemleyen ebeveyn ve öğretmenlerin geri bildirimleri önemlidir (Solden ve Frank, 2019, s.22-23).

Ruhsal Bozukluklar Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'na (DSM-5; Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 2013) göre, DEHB'e özgü karakteristik özellikler aşağıdaki gibidir:

Dikkatsizlik;

- Ayrıntılara dikkatini verememe, okulda, işte ya da diğer aktivitelerde dikkatsiz hatalar yapmak.

- Kendisine verilen görevlerde ya da etkinliklerde dikkatini sürdürmede zorluk çekmek.
- Kendisi ile konuşulduğunda dinlemiyormuş gibi gözükmek.
- Yönergeleri (anlamasına rağmen) izleyememek ve okul ödevlerini, küçük işleri ya da iş yerindeki görevleri tamamlayamamak.
- Görev ve etkinlikleri düzenlemede güçlük yaşamak.
- Zihinsel çaba gerektiren işlerden kaçınmak, hoşlanmamak, bu görevlerde bulunmaya karşı isteksiz olmak.
- Görev ya da etkinlikler için gerekli şeyleri kaybetmek.
- Dış uyaranlarla dikkatin kolayca dağılması.
- Günlük işlerde unutkanlık.

Hiperaktivite;

- Elinin ya da ayağının sürekli hareket halinde olması ya da oturduğu yerde kıpırdanmak.
- Sınıfta sırasından ya da oturması beklenen durumlarda oturduğu yerden kalkmak.
- Uygun olmayan durumlarda koşuşturmak.
- Boş zaman etkinliklerinde sakince/sessizce katılmak ya da oynamakta zorluk yaşamak.
- Çoğu zaman hareket halinde olmak ya da kurulu bir motor gibi sürekli olarak hareket etmek.
- Çok fazla konuşmak.

Dürtüsellik;

- Soru tamamlanmadan önce düşünmeden cevabı söylemek
- Sırasını beklemede güçlük çekmek
- Sohbeti ya da oyun gibi etkinlikleri bölmek ya da sohbet ve/veya etkinliklere izinsiz dahil olmak.

Dikkatsizlik, hareketlilik, dürtüsellik belirtileri zaman zaman DEHB olmayan bireylerde de görülür. Burada sağlıklı birey ile DEHB bireyi ayıran bu belirtilerin yaşamını olumsuz etkileyecek düzeyde daha sık ve yoğun olmasıdır (Sürücü, 2018). DEHB' in yaygınlığına ilişkin veriler kesin olmamakla birlikte yapılan çalışmalarda yaygınlık oranlarının 5% ila 10% arasında olduğu düşünülmektedir. Polanczyk ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada DEHB'in dünya ortalamasında görülme sıklığı %5.29 - %7.1 olarak tespit edilmiştir (Özbay ve Kayhan, 2024).

DEHB'in tek başına veya bir arada kullanılabilecek çeşitli tedavi yöntemleri bulunmaktadır:

İlaç Tedavisi: İlaç tedavisinde genellikle stimülan ilaçlar kullanılır. Stimülanlar beyindeki dopamin nörotransmitterlerin beyindeki aktivitelerini artırır. Kırmızı reçeteli bu ilaçlar mutlaka doktor denetiminde kullanılmalıdır.

Psiko-Sosyal Tedavi: Psikoeğitim ile sosyal beceri geliştirilerek duygusal zekayı da etkileyecek davranışlar kazandırılır. Özellikle olumsuz davranışa neden olabilecek akran ilişkileri, akademik süreçte ki zorluklar gibi DEHB ile ilgili süreçleri doğru yönetebilmek için verilen psikoeğitimin tedavi sürecini olumlu etkilediği bilinmektedir (Özoğlu, 2018).

Aile Eğitimi: DEHB bireyin ailelerinin ebeveynlik becerilerinin yetersiz olması süreci olumsuz etkilemektedir. Çocuğun ev ve sosyal çevresini uygun hale getirmelerini ve düzenlemelerini sağlamak önemlidir. Ayrıca bu eğitim ilaç kullanımı ile ilgili kaygılarını önyargılarını azaltmaya hedefler edilmiştir (Özbay ve Kayhan, 2024, s.403).

1.2.Özel Gereksinimli Bireyler ile Müzik Eğitimi

Müziğin insanın sosyal yaşamındaki işlevleri düşünüldüğünde, özel gereksinimli bireyler için müziğin önemi ve gerekliliği daha da önem kazanmaktadır. Müzik aracılığı ile birey sosyal hayatında kendini daha iyi ifade eder, özgüveni ve motivasyonu artar. Bu doğrultuda özel gereksinimli bireyler uzman kişiler tarafından genellikle çeşitli müzik eğitim kurumlarına veya özel müzik kurslarına yönlendirilirler.

Öğrenme güçlüğü çeken çocukların eğitiminde, müziği bir çalışma alanı olarak görmemek gerekir. Günlük yaşamına renk ve heyecan katan bir etkinlik olarak görülmeli, çevresiyle iletişim kurmasında yardımcı bir unsur olarak sağlayacağı faydalardan yararlanılmalıdır.

Genellikle her birey müziğe ilgi duyar ve eğlenceli bulur. Müzik eğitimini hobi amaçlı hayatına katmak isteyen bireyler bu dünyaya adım atmaktan çekinmezler ancak mesleki müzik eğitimine geçiş yapmak ve profesyonel anlamda ilerlemek isteyen özel gereksinimli bireyler için bu süreç zorlayıcı olabilmektedir. Bireydeki müziksel zekâ, müziğe ilginin şekli, yönü ve derecesi, müzik yeteneği ya da müzikalite olarak gelişir, biçimlenir ve olgunlaşır.

Çuhadar'a (2008) göre, ses (ezgi), ritim (süre), tempo (hız), nüans (gürlük), armoni ve müzik formları gibi müziğin çeşitli öğelerini kolaylıkla ayırt etmek ve bellekte tutmak, besteleme, çalma ve söyleme, müziksel bir dilin kullanımı gibi boyutlarda başarı, müzik zekasını belirleyen unsurlardır.

Yeşil ve Durmuş (2016), yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinde dikkat eksikliği ve hiperaktivite belirtileriyle ilişkili klinik ve sosyodemografik değişkenleri incelemiş, fen bilgisi öğretmenliği ve müzik eğitimi öğretmenliği bölümleri arasında bir karşılaştırma yapmıştır.

Yapılan başka bir çalışmada Newton vd. (2002), "Kapsayıcı ve sonuç odaklı bir müzik ortamında DEHB'li bir öğrencinin öğrenme başarısını artıran etkili stratejiler" başlığı altında üç boyutlu bir vaka analizi araştırması yapmıştır. Araştırma kapsamında dokuz yaşında DEHB tanılı bir kız öğrenci, DEHB hakkında çalışmalar yapmış bir müzik öğretmeni ve kız öğrencinin bulunduğu tüm sınıf incelenmiştir.

Çalışmada belirlenen eğitim stratejilerinin verimliliğini değerlendirilmiş, öğrencinin ve öğretmenin bu stratejilere yönelik tutumu ve yaklaşımı detaylıca incelenmiştir. Kullanılan öğrenme ve öğretme stratejilerinin DEHB'li öğrencinin özgüvenini ve motivasyonunu arttırdığını, diğer tüm öğrenciler için de olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

1.3. DEHB'li Bireylerle Çalgı Eğitimi

Müzik eğitimi alan DEHB'li öğrenciler genel müzik eğitimi ve çalgı öğrenmenin doğasında bulunan öz-düzenleme, öz-disiplin ve tekrar gerektiren sürekli çalışma sürecinden dolayı sıklıkla zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu aşamada öğrenci ve öğretmen arasında kurulacak sağlıklı ilişki önemli bir rol üstlenir.

DEHB'li öğrenciler sadece dikkatlerini sürdürmede zorluk yaşamazlar; aslında olup bitenle daha fazla meşgul olmaları gerekir, bu nedenle öğretmenler ders akışının hızlı ilerlemesini sağlamalı, dersi ilginç ve etkili yönetmelidir. Dikkat dağıtıcı unsurları ortadan kaldırmak, DEB'li öğrenciler ve diğer tüm öğrenciler için faydalıdır. Dikkat sorunu olmayan bir öğrenci bile eserleri çalmamak için dikkat dağıtıcı unsurları (örneğin; ağır aromatik kokular, hareketli objeler, teknolojik aletler, evcil hayvanlar) kullanabilir.

Müzik eğitimi ve enstrüman eğitiminin tüm aşamalarında (ders anı, bireysel çalışma süreci, performans anı) öğrenciyi bireysel olarak motive edebilmeli, zorlandığı alanlarda dahi olumlu pekiştireçler ile desteklemeli, bir sonraki derse kadar olan süreçte öğrenciyi uyarıcı görevler verilmeli, denetlenmelidir (Melago,2014, s. 38-40).

2. YÖNTEM

2.1. Veri toplama araçları

Bu çalışma, durum çalışması deseninde nitel araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili derinlemesine veri elde etmek amacıyla çalışma, bütüncül tek durum deseninde tasarlanmıştır. Durum çalışmasında genelleştirme yerine durumdan en mükemmel şekilde ne anlaşıldığının çalışılmasının tasarısı üzerinde vurgu yapılmaktadır (Denzin ve Lincoln, 1985; aktaran Aytaçlı, 2012, s. 3).

2.3. Veri analiz teknikleri

Yarı yapılandırılmış görüşme sonucu görüşme kişisinden toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

2.2. Katılımcıya Yönelik Bilgiler

Çalışmanın bütüncül tekli durum çalışması deseninde tasarlanması doğrultusunda çalışmanın katılımcısı, Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Lisans son sınıf öğrencisi olan bir kadın öğrenciden oluşmaktadır. 2002 yılında doğan katılımcıya altı yaşındayken DEHB tanısı konmuştur ve lise dönemine kadar psikolojik destek ve ilaç tedavisi görmüştür. Orta öğrenimini Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarında, lise öğrenimini İzmir Işılay Saygın Güzel Sanatlar Lisesinde, üniversite öğrenimini Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarında flüt branşında almıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın katılımcısına DEHB ve çalgı eğitimi sürecinde yaşanan zorluklar ile ilgili yarı yapılandırılmış görüşme soruları yöneltilmiştir. Verilen cevaplar betimsel analiz yöntemi ile incelenmiş olup konu ile ilgili yapılan araştırmayı desteklemesi hedeflenmektedir.

3.1. "DEHB'li öğrencilerin çalgı eğitimi sürecinde karşılaştıkları zorluklar" teması altında sorulan sorulara verilen cevaplar şu şekildedir;

Katılımcı öğrenci dikkatini çalıştığı konuda odaklayabildiğinde uzun saatler aralıksız çalışabildiğini, bu odaklanma düzeyine ulaşmak için ise fiziksel olarak yorgun olması gerektiğini belirtir:

"Güzel sanatlar eğitimim ile beraber şunu keşfetmeye başladım odaklandığım zaman yani odaklanabildiğim zaman 3-4 saat aralıksız çalışabildiğimi fark ettim, ama burada şu sıkıntı devreye giriyordu. Fiziksel olarak yorgun olmadığım zaman zihinsel olarak odaklanamıyorum, çünkü bedenim sürekli hareket etmek istiyor bedenim, sürekli hareket etmek istediği için de zihnim sürekli bunula ilgili şeyler düşünüyor".

Bu bulguların, DEHB ile ilgili literatürde sıkça belirtilen dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite ile uyumlu olduğu görülmektedir.

"Bedenimi gün içinde yorduktan sonra daha iyi çalışabiliyorum, özellikle de gece çalışabiliyorum. Dikkatimi dağıtan şeyler genellikle çevreden değil kendi zihnimde yarattığım şeylerden ortaya çıkıyor.

"Dans ediyorum neredeyse flüt çalarken. Komisyon da dayanamıyor tabi bir noktada sürekli uyarılıyorum. Çoğu sahne kaydımda ben yürüyorum ve farkında değilim bunu yaparken.

İçimden geliyor, hocam da diyor ki biraz daha sabit durmaya çalış hareket ederken tekniğin bozuluyor".

"Koro konserlerinde sabit durmak benim için çok zor mesela, her konserimde arkadan bir arkadaşımın beni dürttüğünü ya da tuttuğunu hatırlıyorum çok panik oluyordum sabit dururken, çok zordu. Toplu performans anlarında sabit kalmakta daha çok zorlanıyorum".

Katılımcı, bireysel çalışma sürecinde dikkat dağınıklığını sağlıklı yönetebilmek için eser çalışmalarını parçalara bölerek çalıştığını, dikkat dağınıklığını eserin içindeki farklı bölümlere çalışarak kontrol ettiğini belirtir:

"Çalışacağım parçayı bölüyorum parçanın A kısmı B kısmı C kısmı D kısmı gibi. Baştan sona bir parçayı çalışırken çok sıkılıyorum o yüzden böyle bir yöntem geliştirdim zaman içinde… A,B,C,D şeklinde böldüğüm kısımlar genellikle A zor pasajlar, B kolay, eğlenceli kısımlar, C Ton değişikliği olan yerler gibi ayırdığımda bir yeri çalışmaktan sıkıldığım anda çalışmayı bırakmak ve zihnimin dağılmasına izin vermek yerine kendimi parçanın içindeki farklı bölümlerde kaybolmayı sağlıyorum. Diğer işaretlediğim kısımları çalışmaya geçiyorum"

Katılımcı öğrenci ansızın dinlemekte olduğu konu ile ilgili aslında hiçbir şey duymadığını, baktığı şeyden hiçbir şey görmediğini, odaklanmaya çalıştığı notasyondan hiçbir şey hatırlamadığını fark ettiğini belirtir:

"Yakın zamanda bununla ilgili çok büyük bir zorluk yaşadım, çok iyi çalıştığım çok iyi bildiğim bir eserde notaları çalamadım, çünkü notaları göremedim, aslında notalara bakıyorum. Hocam o sırada diyor ki; Sen lisans 4 öğrencisisin böyle hatalar yapamazsın. Gerçekten baskı altında hissettiğimde notaları görmüyorum. Bir anda aklımda geçen düşüncelere o kadar dalıyorum ki (acaba hata yapacak mıyım, beni beğeniyor mu, tekniğim doğru mu gibi) senelerdir içinde bulunduğum eğitimde o notaları okuyamamam söz konusu bile değil bazen çok basit yerlerde de oluyor bu".

Zihnin "orada olmama hali" DEHB'li yetişkin ve çocukları, çok ilgilerini çeken ya da yüksek motivasyona sahip oldukları aktiviteler içindeki durumlarda altüst eden dikkat dağınıklığı ve kısa dikkat aralığının nedenlerinden biridir (Solden ve Frank, 2019, s. 29-30).

"Anksiyete, anksiyeteyle karşılaşıyorum. Sınava başladığımda aslında anda değilim, parçayı çalarken anda değilim hala parçayla ilgili bir şeyler düşünüyorum ama eserin öyle bir anı geliyor ki ben o an ilk defa konserde olduğumu fark ediyorum, o düşüncesizliği yani odaklanmayı yaşadığım anda kalıyorum. Şuan herkes bana bakıyor, parçanın neresinde olduğumu unutmuşum, herkes beni izliyor, şimdiye kadar hatasız geldim şimdi ne olacak" .

DEHB belirtilerinin sebep olduğu ikincil sorunlar ve DEHB'ye eşlik eden diğer psikiyatrik bozukluklar (anksiyete, depresyon, benlik algısı bozukluğu, panikatak vb.) nedeniyle oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir (Dağıstanlı Canoğlu, 2020).

3.2. "DEHB'li öğrencilerin ve çevresinin çalgı eğitimi sürecinde DEHB ile ilgili farkındalıkları" teması altında sorulan sorulara verilen cevaplar şu şekildedir;

İkinci tema olan DEHB ile ilgili farkındalıkları temasına katılımcı öğrenci bireysel farkındalığın önemli olduğunu ve bununla ilgili farkındalığının yıllar içinde geliştiğini, kendine daha anlayışlı yaklaşmasını sağladığını belirtir:

"Bu süreçte kendini tanımak ve hastalığınla ilgili farkındalık sahibi olmak çok önemli. Çalgı öğrenme sürecim için şöyle söyleyebilirim, bu süreci o kadar küçük yaştan beri yaşıyorum ki kendime bir öğretmen gibi yaklaşmayı öğrendim. Bu çocuk dikkatini nasıl toplar? Bu çocuk bu parçayı daha iyi nasıl çalışır? Bu çocuk bugünü daha güzel nasıl geçirir gibi soruları kendime sorarak kendime daha anlayışlı yaklaşmaya başladım".

"Kendime yüklenmemeyi öğrendim. Benim beynim böyle çalışıyor, benim çalışma yöntemim diğer insanlarla aynı olmak zorunda değil hatta diğer DEHB'lilerle de aynı olmak zorunda değil, çünkü bu yolda bir sürü etken var ve işte söylediğim gibi kendime iyi gelecek şeyleri kendim bulmaya çalışıyorum".

Katılımcı, DEHB belirtilerinin çalgı eğitimi sürecini olumsuz etkilemesinin sebeplerinden biri olan motivasyon düşüklüğünü artırmak için kendine bir yöntem geliştirdiğini, ve bunu geliştirebilmesinin DEHB ile ilgili farkındalık sahibi olduktan sonra geliştiğini belirtir:

"Bazen bir bilgisayar oyunundaymışım gibi ve görevler varmış gibi düşünerek yapıyorum işlerimi sıkılmadan ve dağılmadan yapabilmek için, kendime eğlenceli alternatifler yaratıyorum. İşte böyle faydaları var farkındalık sahibi olmanın".

Katılımcı öğrenci bireysel farkındalığın yanı sıra aile ve sosyal çevresinde bulunan kişilerin de DEHB ile ilgili farkındalık sahibi olmalarının öğrencinin hayatında önemli bir rol oynadığını ifade eder:

"Annem ve babam ilaç seköründe çalışıyorlardı, psikoloji alanında uzman kişilerle iletişim halinde oldukları için erken tanılandığımı düşünüyorum".

"Günlük rutinlerimizde beni çok yüzleştirdiler dikkat dağınıklığımla, mesela hep birlikte bir film izlerken ben bir anda resim çizmeye başlıyorum bunu fark ettiklerinde her şeyi durdurup, kızım şu an dikkatin dağıldı resim yapmaya başladın filmi yarıda bıraktın hangisini yapmak istiyorsun diye soruyorlardı".

"Pek çok arkadaşımı DEHB belirtilerinin farkında olmadıkları için kaybettim. Sorumsuz davrandığımı, mesajlarına dönmediğimi vs söylüyorlardı ama bunu bilerek yapmıyordum unutuyordum".

"Kimsenin beni anlamadığı süreçler de yaşadım ve çok zordu gerçekten. İnsan belli bir noktadan sonra ailesine benzeyen arkadaşlıklar kurmak istiyor, ben de bir süre sonra arkadaşlarımı ona göre seçmeye başladım. Beni daha iyi anlayan insanlarla ilişkiler kurdum. İnsan kendini güvende hissetmek istiyor. Arkadaş çevrenin farkında olması çok çok önemli".

DEHB belirtilerinin diğer Özel Gereksinim Gerektiren rahatsızlıklar kadar somut belirtileri olmadığından basit görüldüğünü ve anlaşılmak konusunda zorlandığını ifade eder:

"Çok önemli olduğunu düşünüyorum, inanılmaz önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü, DEHB biraz basit görülüyor, çok hareketli bu çocuk amannn, dikkati dağınık şaşkın vs ama DEHB otizmle beraber değerlendirilen bir şey otizmli çocuklara bu kadar önem gösterilirken bizimle ilgili bu kadar farkında olunmaması ve göz ardı edilmesi çok üzücü belirli bir engelimiz olduğu görülmediği için fiziksel hiçbir sorun yaşamıyormuşuz gibi görülüyor".

"Yardım edilmesini istemiyorum. Benim gerçekten durumumu anlayıp, benim potansiyelimi görüp dese ki şu an bu kız baskı altında olduğu için %30'unu gösterebiliyor, bunu şu şekilde iyileştirebilirsek ya da şöyle bir yaklaşımda bulunursak bu kız kendini daha güvende ve rahat hisseder ve parçayı daha rahat çalar diye düşünebilir. Ama bu benim görevim değil ve ben kendime büyük çapta bir yardım edemiyorum ders anında. Öğretmenden daha anlayışlı olması için fazla beklentiye giriyorum".

3.3. "DEHB'li öğrencilerin çalgı eğitimi sürecinde kullandıkları öğrenme ve öğretme stratejileri" teması altında sorulan sorulara verilen cevaplar şu şekildedir;

Katılımcı öğrenci DEHB belirtilerinden biri olan hiperaktivite belirtilerini olumlu yönde eğitmenin sonucu olarak profesyonel olarak dans etmeye başladığını ve fiziksel yorgunluğunun zihinsel dağınıklığını toplamakta fayda sağladığını ifade eder:

"Aslında şu sayılırsa eğer dans ediyorum. Kendimi olabildiğince yoruyorum ki sadece beynimi yormak, kullanmak kalsın geriye. Isınıyorum flüt çalışmadan önce baya bir egzersiz yapıyorum ki bedenim flüt çalmaya açık olsun. Ben gerçekten kendimi aşırı yoruyorum, çalışırken ayağa kalkabilecek halim olmasın, tuvalete bile gidecek halim olmasın çünkü gidersem yandım geri dönmek aşırı zor oluyor".

"Çalışırken teknik zorluk yaşadığım yerlerde genelde parçanın kendisini çalışamıyorum, parçanın büyüsüne kapılıyorum ve teknik çalışamıyorum, kendimi parçaya çok çabuk

kaptırıyorum. Parçadaki zor bir arpej geçişi varsa ben onu parça dışında bir etüt ile çözüyorum sonra geri parçaya döndüğümde o sorun çözülmüş oluyor".

Katılımcı öğrenci öğretmenin DEHB ile ilgili farkındalığının ders anında yaşanan dikkat dağınıklığını kontrol altında tutma ve yönlendirme konusunda önemli bir rol oynadığını belirtir:

"Lise öğretmenim şöyle bir yöntem uyguluyordu. Mesela çalışıyoruz ve ben hata yapıyorum dikkatim dağıldı, bir anda… Şunun bana iyi geldiğinin farkındaydı benim dikkatim dağıldığında hemen başka bir şey ile ilgili konuşup geri dönsem odaklanabileceğim".

"Beynimin aslında o anda o yoğunlukla ilgili biraz dinlenmeye ihtiyacı var, hemen dönüyor bana farklı bir soru soruyordu. Bu parça sana ne hissettiriyor? Bugün hava ne kadar güzel… Şu kuşa bak ne tatlı ben hemen dikkatimi o soruya verip aşkla heyecanla parçayla ilgili hissettiklerimi anlatıyordum. Sonra hemen geri döndürüp o takıldığım yeri çalıştırıyordu, ve çok tuhaf bir şekilde odaklanıyordum".

"Dikkatimi kendisi dağıtıp hızlıca geri topluyordu. Bu beni çok heveslendiriyordu".

3.4. "DEHB'li öğrencilerin çalgı eğitimi sürecindeki gereksinimleri" teması altında sorulan sorulara verilen cevaplar şu şekildedir;

Katılımcı öğrenci, bireysel çalışma ve ders süreçlerinde sıklıkla bilgiye maruz kalmak ve yönlendirilmek istediğini belirtir, DEHB'li bireyler yetersiz salgılanan hormonlar ve salgılanma düzeylerinde yaşanan dengesizliklerden dolayı bir işe başlamakta ya da sürdürmekte zorluk yaşadıkları yapılan çalışmalarda görülmektedir.

"Yönlendirilmek ve sürekli bilgiye maruz kalmak. Çünkü başlamak bizim için çok büyük bir olay yani, bir de başladıktan sonra devam ettireceğin süreç bizim için çok zor. Benim o şeyi öğrenebilmem için sürekli maruz kalmam gerekiyor sürekli yönlendirilme ihtiyacı hissediyorum, adım adım o görevler bana anlatıldığında bazen işlerim kolaylaşıyor".

Dikkat dağıtıcı unsurlardan normal bireylere göre daha fazla etkilenen DEHB'li öğrenci çalışma, ders ve performans anında uyaranların olabildiğince azaltılmış olmasının gerektiğini, bomboş bir odada olsa dahi bazı anlarda zihninde kurguladığı şeylere engel olamayabileceğini ifade eder:

"Farklı kokulardan ve uyaranlardan çok etkileniyorum, bir yemek kokusu, parfüm kokusu vs beni çok çabuk dağıtabiliyor. Olabildiğince az uyaran olması gerekiyor yani bomboş beyaz duvarlı bir oda, hatta o zaman bile aklımda o boş duvarlara resim falan çizerim heralde o da işe yaramayabilir".

DEHB'li bireylerin kabul görülmek ve dışlanmamak için yarattığı maskelemenin (mutlu, enerjik, neşeli görünmek) bireylerin hayatını olumsuz etkilediği, DEHB'e eşlik eden ikincil sorunlardan biri olan depresyon belirtilerinin görülmesinde yanıltıcı olduğunu belirtir:

"DEHB'li bireyler depresyona çok yatkın oluyor ve sürekli mutlu, enerjik, neşeli göründüğümüz için kimse bunları fark etmiyor. Bizim yaşadığımız en kötü şey gerçekten hafife alınmak oluyor, kendini ifade edememek, anlaşılmamak.

Sürekli oradan oraya zıplayıp duruyorsun ve bu kadar neşeden enerjiden sonra inanmıyorlar kötü şeyler yaşadığımıza, üzüldüğümüze, bunun yüzünden hayatına son vermek isteyen çok kişi var".

Katılımcı öğrenci, kendisine gösterilmesini sıklıkla beklediği empati kurma ve anlayışlı olma yeteneğinin, DEHB'li bireylerin çoğunda bulunduğu ifade eder:

"Biz DEHB'liler çok fazla empati kurarız insanlarla, kendi anlaşılmadığını düşünen bir insanın öğrenebildiği en güzel şey bu sanırım herkesi gereğinden fazla anlamaya çalışmak".

4. SONUÇ

Çalışmanın bulguları doğrultusunda katılımcı öğrenci örneğinden yola çıkarak, DEHB'li öğrencilerin çalgı eğitimi sürecinde yaşadığı zorluklar, gereksinimler, farkındalıklar ve öğrenme-öğretme stratejileri ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışma bulgularına göre kısa süreli dikkat dağınıklığı ve hiperaktivitenin öğrenciyi bireysel çalışma sürecinde, ders içinde ve performans anında olumsuz etkilediği, açık iletişimli ve tekrar gerektiren bir yönlendirmeye ihtiyaç duyduğu, çevresel uyaranlardan olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu zorlukların DEHB'e eşlik eden ikincil sorunlardan olan anksiyete belirtilerini de tetiklediği belirlenmiştir. Çalgı eğitimi sürecinde DEHB ile ilgili bireysel farkındalığın öneminin yanı sıra öğretmen, aile ve akran farkındalığının önemi ve ayrıca bireysel çalgı çalışma sürecinin sağlıklı yürümesi için bireysel öğrenme ve öğretme stratejileri geliştirmenin önemi ortaya konmuştur.

5. ÖNERİLER

Çalışmanın bulguları doğrultusunda, DEHB tanılı öğrenciler ve öğretmenleri için çalgı eğitiminde uygulanabilecek bazı düzenlemeler şu şekilde önerilebilir:

- **Kısa ve Odaklanmış Çalışma Seansları:** 45-50 dakikalık ders sürecinde 3-5 dakikalık kısa çalışma seansları yaparak sık sık ara verin ders içeriği dışında sohbetler etmek. DEHB'li öğrencinin dikkatin dağılmasını engelleyebilir.
- **Planlama:** Günlük veya haftalık çalışma planları oluşturmak, hangi gün hangi konulara çalışılacağının net bir şekilde belirlenmesi DEHB'li öğrencinin odaklanmasını kolaylaştırabilir.

- **Hedef Belirleme:** Kısa ve uzun vadeli hedefler konabilir ve hedefler net bir şekilde açıklanabilir. Örneğin, bir parçayı doğru çalmak veya belirli bir teknik üzerinde ilerleme kaydetmek gibi.

- **Ödüllendirme:** Hedeflere ulaşıldığında küçük ödüller vermek DEHB'li öğrencilerin motivasyonunu artırabilir.

- **Dikkat Dağıtıcı Uyaranları Azaltma:** Çalışma ortamı sade ve dikkat dağıtıcı unsurlardan arındırılmış hale getirilebilir.

- **Görsel Yardımcılar:** Nota kağıtları üzerinde renkli işaretleyiciler kullanarak önemli kısımlar vurgulanabilir.

- **Sesli Geri Bildirim:** Kayıt yaparak çalınan parçaları dinlemek, hataları fark etmeyi ve düzeltmeyi kolaylaştırabilir.

- **Esnek Çalışma Planları:** DEHB'li öğrencilerin duygu durumları ve dikkati değişken olabildiğinden çalışma planlarında esneklik sağlanabilir.

- **Pozitif Yaklaşım:** DEHB'li öğrencilerin hataları ve eksiklikleri karşısında sabırlı olmak, olumlu geri bildirimler vermek öğrencilerin moral ve motivasyonu yüksek tutmasını sağlayabilir.

- **Düzenli Fiziksel Aktivite:** Çalışma öncesi bedeni rahatlatmaya yönelik fiziksel aktiviteler yapmak DEHB'li öğrencilerin zihinsel olarak dikkatini toplamasında faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Haziran 2012, 3 (1), 1-9 http://dergi.adu.edu.tr/egitimbilimleri/

Baykoç, Dönmez, N. (Ed.). (2015). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim.* Eğiten Kitap Yayıncılık

Çuhadar, C. H. (2008). Müzik ve beyin. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 67-76.

Dağıstanlı Canoğlu, Ö. (2020). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan öğrencilerin tanılanması, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve öğretim programı tasarısı* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Ertürk, S. (1984). *Eğitimde 'program' geliştirme*. Yelkentepe Yayınları.

Melago, K. A. (2014). Strategies for successfully teaching students with ADD or ADHD in instrumental lessons. *Music Educators Journal*, 101(2), 37-43.

Newton, M., Yourn, B., & Leong, S. (2002). Effective strategies that enhance the learning success of an ADHD student in an ınclusive and outcomes-based music setting a three-dimensional case study. In

Community of Researchers: Proceedings of the XXIInd Annual Conference (pp. 111-119). Melbourne: Australian Association for Research in Music Education.

Özbay, A., & Kayhan, Z. (2024). Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun (DEHB) Nedenleri ve Tedavi Yöntemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(89), 394-406.

Özoğlu, E. B., & Yüksel, M. (2018). DEHB tanısı almış 9-10 yaş grubu öğrencilerine uygulanan duygusal okur-yazarlık programının duygusal zekâ ve dikkat becerisi düzeyleri üzerindeki etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 47(47), 141-156.

Solden, S. & Frank, M. (2023). *Kadınlarda DEHB için radikal bir rehber* (Çev. M. İ. İspir). Serenat Yayınevi

Sürücü, Ö. (2018). *Dikkat eksiliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) anne baba-öğretmen elkitabı.* (5. Baskı). Bilgi Yayınevi.

Tahiroğlu, A. Y., Uzel, M., Avcı, A., & Fırat, S. (2004). Öğretmenlerin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğuna bakışları ve öğretmen eğitimi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 11(3), 123-129.

Varış, Y. A., & Hekim, M. M. (2017). Özel gereksinimli bireyler ve müzik eğitimi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-42.

Yeşil, Örnek, B., & Durmuş, E. (2016). Üniversite öğrencilerinde dikkat eksikliği ve hiperaktivite belirtileriyle ilişkili klinik ve sosyodemografik değişkenlerin incelenmesi. *Duzce Medical Journal*, 18(3), 91-94.

Yeşil, B. (2014). Müzik lisans eğitiminin dikkat eksikliği belirtileri ve çalışma belleği üzerine etkileri. (Uzmanlık Tezi, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi).